

UVODNIK GLAVNE UREDNICE

Nastambe i stanovanje od prapovijesti do srednjeg vijeka

Dvadeseti svezak časopisa Međunarodnog istraživačkog centra za arheologiju, Brijuni-Medulin, Centra za arheološka istraživanja Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar posvećen je civilizacijski značajnoj temi «*Nastambe i stanovanje od prapovijesti do srednjeg vijeka*». Ona u ovom arheološkom godišnjaku na najbolji način hrvatskoj i svjetskoj znanstvenoj i stručnoj javnosti prikazuje najznačajnija priopćenja 16. međunarodnog arheološkog savjetovanja koje je održano u Puli i Medulinu od 24. do 27. studenoga 2010. godine. Svakogodišnja okupljanja izabranih i vjernih suradnika kroz šesnaest godina u Istri, nedvojbeno su ukazala da je bilo potrebno i vrijedno realizirati projekt istarskog Međunarodnog istraživačkog centra za arheologiju u Istri i arheoloških susreta znanstvenika najprije na području sjevernog Jadrana, koji su se po mišljenju Isabel Rodà de Llanza, ravnateljice Katalonskog instituta za klasičnu arheologiju u Tarragoni, pretvorila «*naposljetku u jedan od rijetkih susreta hrvatske i jadranske arheologije, a da ne zaboravimo spomenuti i njegovu mediteransku i europsku dimenziju*». Svakogodišnji «*kongres u Puli zauzeo je mjesto među drugim velikim i redovitim susretima vezanim za Jadran, poput onog u Tarantu ili Settimana iz Akvileje, ali istovremeno sačuvao svoju osobnost zahvaljujući specifičnoj zemljopisnoj pokrivenosti ...*», naravno uz dašak mistike «*uvođenjem redovitih priloga iz zapadne Europe, točnije onih s Iberskog poluotoka i Galije*», pa sve do «*podunavskih i balkanskih zemalja, ugošćujući sudionike iz srednje i istočne Europe kao Austrije, Slovenije, Mađarske, Rumunjske, Makedonije, Kosova i Albanije*» (Francis Tassaux, Sveučilište Bordeaux, Centar Aussonius). Ovi susreti arheologa, najprije u Medulinu, pa onda u Puli, uspjeli su po mišljenju Guida Rosade, profesora Antičke topografije na Sveučilištu u Padovi, «*...od uskog kružoka prijatelja i kolega stvoriti međunarodno priznato tijelo, koje je umjelo dati značajan poticaj istarskoj arheologiji, i koje se u stvarnosti utemeljilo kao neka vrsta laboratorija, gdje su se postupno slijevali rezultati mnogobrojnih arheoloških aktivnosti, i to ne samo onih regionalnih, već i s područja cijele Hrvatske i općenito balkanskih prostora*».

Upravo u tom višestrukome smislu, izuzetno je značajan i doprinos objavljenih brojnih članaka u dvadeset i jednom volumenu, tematski koncipiranog časopisa «*Histria antiqua*» (1995.-2011.) kao rezultat višegodišnjih istraživačkih radova u Hrvatskoj, u europskim i prekomorskim zemljama!

* * *

U 370 svjetskih i hrvatskih knjižnica i u rukama marnih čitatelja i kolega naći će se i ovaj 20. svezak časopisa koji od 1995. godine izlazi pod stalnim znakom Organizacije ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu (UNESCO) tematski posvećen smještaju i gradnji nastambi i načinu stanovanja od prapovijesti do srednjeg vijeka. Ljudski rod je od svojih prapočetaka kroz antiku i rani srednji vijek, umom i radom, osiguravao prostore za život te je razvitkom civilizacijskih tijekova uređivao i gradio nastambe i oblikovao načine stanovanja, koji su bili svrsishodni za civilizacijski primjerenu razinu određenog povijesnog razdoblja. Na početku su to bili najprimitivniji zakloni od prirodnih nepogoda ili obranu od napadača. Razvitkom ljudskog roda nastajali su razni oblici stalnih ili povremenih nastamba, koje s antičkom i ranosrednjovjekovnom civilizacijom poprimaju osim utilitarnih i razrađene sofisticirane arhitektonske forme, dekorirane i namještene jednostavnijim ili složenijim oblicima vrhunskog obrtničkog i umjetničkog izričaja.

Potrebno je ipak istaknuti da se u ovom svesku časopisa i ove godine okupio velik broj renomiranih suradnika iz inozemstva (Austrija, Bosna i Hercegovina, Češka, Francuska, Italija, Kosovo, Mađarska, Sjedinjene američke države, Slovenija, Španjolska, Rumunjska) i naravno i znanstvenika iz Hrvatske, što je – smatram – izuzetno značajno. Evidentno je da se krug suradnika bitno proširuje i mlađim generacijama. Dosada objavljeni svesci časopisa zajedno s ovim najnovijim, također pokazuju na ekspanzijsku znanstvene i stručne moći kontinuiranih arheoloških otkrića – usprkos brojnim teškoćama - i utemeljenih spoznaja koje nedvojbeno isčitavaju u segmentima daleku ljudsku prošlost i ukazuju na život i tijekove civilizacijskih promjena.

Kao i u ranijim uvodnicima i danas vjerujem da izbor pripremljenih i recenziranih članaka potvrđuje zanimljivu tematsku koncepciju posvećenu nastambama i načinu stanovanja čovjeka od prapovijesnih početaka do srednjeg vijeka. Ujedno vjerujem da će i ovaj svezak časopisa uz aktualne «*Novitates*», koji bi trebao biti proširen na cijeli prostor Sredozemlja, izazvati pozornost znanstvene i čitalačke javnosti, posebno mladih naraštaja stručnjaka srodnih disciplina u vremenu kada Hrvatska stremlje sveobuhvatnoj europskoj znanstvenoj i prosvjetnoj suradnji.

Osobna mi je želja da 2012. godine mogu, uz novi svezak časopisa, pripremiti i objaviti kompletnu bibliografiju dosada izašlih svezaka, koja će zasigurno pokazati bogatstvo i značaj objavljenih arheoloških i srodnih tema uz kontinuiranu marljivost suradnika. Zahvaljujem svim suradnicima ovog sveska koji su predali svoje rukopise za tisak, jer oblikovanje časopisa u suvremenim okolnostima traži preciznu vremensku uredničku i suradničku angažiranost. Ona se temelji - u našem slučaju - isključivo na osobnom entuzijazmu pojedinaca bez zaposlenih profesionalnih djelatnika. Često se kao dugogodišnja glavna urednica sa svojim suradnicima pitam: dokle tako ?

Kako je to uobičajeno, zahvaljujem na novčanoj potpori Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske i Ministarstva kulture Republike Hrvatske koji pojedine sveske časopisa otkupljuje za hrvatske knjižnice, a bez koje potpore časopis ne bi mogao redovito izlaziti. Također moje zahvale izuzetnom zalaganju sunakladniku Društvu za povijest i kulturni razvitak Istre, recenzentima, prevoditeljima, tajnici nakladnika i izvršnim urednicima.

U Puli, listopada 2011. godine

Glavna urednica:

 Prof.dr.sc. Vesna Girardi Jurkić,
 znanstvena savjetnica